

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง "การส่งเสริมพฤติกรรมการดูแลตนเองและครอบครัวเมื่อเกิดปัญหาสุขภาพด้านอาชีวอนามัยของแม่บ้านในหมู่บ้านอุตสาหกรรมทำพลอย จังหวัดขอนแก่น" เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงพฤติกรรมการดูแลตนเองและครอบครัว เมื่อเกิดปัญหาสุขภาพด้านอาชีวอนามัยของแม่บ้าน และเพื่อส่งเสริมพฤติกรรม การดูแลตนเองและครอบครัว การวิจัยครั้งนี้ได้แบ่งขั้นตอนในการดำเนินงานออกเป็น 3 ระยะคือ

ระยะที่ 1 เป็นระยะสำรวจข้อมูลพื้นฐานและพฤติกรรมการดูแลตนเองและครอบครัวเมื่อเกิดปัญหาสุขภาพด้านอาชีวอนามัยของแม่บ้านในหมู่บ้านที่จะศึกษา

ระยะที่ 2 เป็นระยะที่ปฏิบัติงานตามโครงการ โดยทำการคัดเลือกแม่บ้านเพื่อเข้ารับการอบรม และดำเนินการอบรมกลุ่มแม่บ้าน

ระยะที่ 3 เป็นระยะประเมินผลการดำเนินงาน เพื่อประเมินความรู้และพฤติกรรมการดูแลตนเองของแม่บ้านหลังการอบรม

ซึ่งในบทนี้จะได้กล่าวถึงประชากรที่ศึกษา และกลุ่มผู้เข้ารับการอบรม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย และการวิเคราะห์ข้อมูล ตามลำดับ

ประชากรที่ศึกษาและกลุ่มผู้เข้ารับการอบรม

ประชากรที่ศึกษา

ประชากรที่ศึกษาในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แม่บ้าน ซึ่งหมายถึง สตรีผู้มีหน้าที่ดูแลสมาชิกในครอบครัว มีอายุระหว่าง 20-55 ปี สถานภาพสมรส คู่ หม้าย/หย่า และแยก มีประสบการณ์ในการทำพลอยมาแล้วอย่างน้อย 1 ปี อาศัยอยู่ใน 4 หมู่บ้านของอำเภอหนองเรือ คือ

บ้านบะขาว แบ่งออกเป็น 2 หมู่บ้าน คือ หมู่ 9 และหมู่ 19 มีแม่บ้านที่อยู่ในเกณฑ์จำนวน 38 และ 30 คน ตามลำดับ

บ้านโนนพันเรือ แบ่งออกเป็น 2 หมู่บ้าน คือ หมู่ 10 และหมู่ 20 มีแม่บ้านที่อยู่ในเกณฑ์จำนวน 52 และ 57 คน ตามลำดับ

ประชากรที่จะศึกษารวมทั้งสิ้น 177 คน สามารถเก็บข้อมูลได้เพียง 154 คน คิดเป็นร้อยละ 87.00 ซึ่งจำแนกตามหมู่บ้านได้ดังนี้

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของประชากรที่ศึกษา จำแนกตามหมู่บ้าน

หมู่บ้าน		จำนวน	ร้อยละ
บ้านบะขาว	หมู่ 9	33	21.4
	หมู่ 19	27	17.5
บ้านโนนพินเรือ	หมู่ 10	48	31.2
	หมู่ 20	46	29.9
รวม		154	100.0

กลุ่มผู้เข้ารับการอบรม

กลุ่มผู้เข้ารับการอบรม หมายถึง แม่บ้านที่ได้รับการคัดเลือกเข้ารับการอบรมโดยผู้วิจัย ร่วมกับผู้นำในหมู่บ้านทำการคัดเลือกจาก 4 หมู่บ้าน ๆ ละ 5 คน รวมเป็น 20 คน โดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือกดังนี้

1. มีความสามารถในการอ่านออกเขียนได้
2. มีความสนใจ และสามารถให้ความร่วมมือได้ตลอดระยะเวลาในการดำเนินการ
3. บ้านพักอาศัยกระจายอยู่ในแต่ละคุ้มของหมู่บ้าน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สร้างมาจากการค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย

1. แบบสัมภาษณ์ข้อมูลพื้นฐาน จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการสร้างแบบสัมภาษณ์พฤติกรรม การดูแลตนเองและครอบครัวเมื่อเกิดปัญหาสุขภาพด้านอาชีวอนามัย ลักษณะของแบบสัมภาษณ์จะแบ่งออกเป็น 4 ส่วนใหญ่ ๆ คือ ลักษณะทั่วไปของหมู่บ้าน การศึกษาและสาธารณสุขปโคค สภาพเศรษฐกิจและการประกอบอาชีพ ภาวะสุขภาพอนามัย เก็บข้อมูลโดยการสังเกตและสัมภาษณ์จากผู้นำ
2. แบบสัมภาษณ์พฤติกรรม การดูแลตนเองและครอบครัวเมื่อเกิดปัญหาสุขภาพด้านอาชีวอนามัย จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อสำรวจความรู้และพฤติกรรม การดูแลตนเองของแม่บ้านในหมู่บ้านอุตสาหกรรมทำพลอย ลักษณะของแบบสัมภาษณ์ แบ่งเป็น 2 ส่วนคือ ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล ประกอบด้วย ข้อมูลทั่วไป และข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรม การพักผ่อนและการออกกำลังกาย ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรม การดูแลตนเองของครอบครัวเมื่อเกิดปัญหา

สุขภาพด้านอาชีวอนามัย ซึ่งได้แก่ อาการปวดศีรษะ แสบเคืองตา สายตาสั้น ปวดท้องจากการเป็นโรคกระเพาะอาหาร ปวดเมื่อย ขาบวม และบาดแผล รวมทั้งความรู้เกี่ยวกับสาเหตุ การดูแลช่วยเหลือ และการป้องกันไม่ให้เกิดอาการ โดยการสัมภาษณ์จากกลุ่มแม่บ้าน

แบบสัมภาษณ์ทั้ง 2 ชุด คณะผู้วิจัยได้นำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกันกับกลุ่มประชากรที่ศึกษาที่บ้านหนองตุม หมู่ 2 ตำบลหนองตุม อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น แล้วนำผลจากการทดลองใช้มาปรับปรุงแก้ไขข้อความบางข้อให้ชัดเจนก่อนนำไปสัมภาษณ์จริงในหมู่บ้านที่ทำการศึกษาต่อไป

เกณฑ์การให้คะแนน

แบบสัมภาษณ์พฤติกรรมกรรมการดูแลตนเองและครอบครัว เมื่อเกิดปัญหาสุขภาพด้านอาชีวอนามัย ในส่วนของความรู้เกี่ยวกับสาเหตุ การดูแลช่วยเหลือ และการป้องกันไม่ให้เกิดอาการ 7 อาการมีเกณฑ์ในการให้คะแนนดังนี้

ไม่ทราบ	ได้	0	คะแนน
ทราบ 1 ข้อ	ได้	1	คะแนน
ทราบ 2 ข้อ	ได้	2	คะแนน
ทราบ 3 ข้อ	ได้	3	คะแนน
ทราบ 4 ข้อ	ได้	4	คะแนน

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินงานวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ระยะสำรวจข้อมูลพื้นฐาน

1. ติดต่อประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยทำหนังสือแนะนำตัวจากโครงการวิจัยถึงนายอำเภอหนองเรือ เพื่อขออนุญาตเข้าทำการศึกษาวิจัย สำนัถึงผู้ใหญ่บ้านทั้ง 4 กลุ่ม และแจ้งเจ้าหน้าที่สาธารณสุขประจำสถานีอนามัยตำบล

2. เข้าพบผู้ใหญ่บ้านทั้ง 4 หมู่บ้าน ผู้นำ พร้อมทั้งเจ้าหน้าที่สาธารณสุขประจำสถานีอนามัยตำบล เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์และการดำเนินการวิจัย รวมทั้งสัมภาษณ์ ข้อมูลพื้นฐานด้วยตนเอง

3. ดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล และจัดเตรียมวางแผนการเก็บรวบรวมข้อมูลในระยะที่ 1 ทั้ง 4 หมู่บ้านโดยกำหนดวัน เวลา ที่จะเก็บรวบรวมข้อมูลในแต่ละหมู่บ้าน และขอความร่วมมือจากผู้ใหญ่บ้านและผู้นำในการนัดหมายประชากรที่จะศึกษา

4. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยทำการสัมภาษณ์กลุ่มประชากรทั้ง 4 หมู่บ้าน

มีนักศึกษาคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น เป็นพนักงานสัมภาษณ์ ซึ่งนักศึกษาเหล่านี้จะได้รับการอบรมเกี่ยวกับเทคนิคการสัมภาษณ์ และมีความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหาของข้อคำถามในแบบสัมภาษณ์และสามารถพูด ฟังภาษาท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากทุกหมู่บ้านจะมีนักวิจัยเป็นผู้ดำเนินการควบคุมงานสนาม ตรวจสอบความสมบูรณ์ ความถูกต้องของข้อมูลให้แล้วเสร็จในแต่ละวัน

5. ทำการคัดเลือกหมู่บ้านที่จะเข้ารับการอบรมร่วมกับผู้นำในหมู่บ้าน ตามเกณฑ์ที่ผู้วิจัยได้กำหนด และนัดวัน เวลา สถานที่ในการอบรม

6. ทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่สำรวจได้ในระยะที่ 1 เพื่อให้ได้ข้อมูลเพื่อใช้ประกอบการพิจารณาวางแผนดำเนินการวิจัยในระยะที่ 2 ต่อไป

ระยะที่ 2 ระยะปฏิบัติงานตามโครงการ

1. จัดเตรียมโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่อง การดูแลตนเองและครอบครัวเมื่อเกิดปัญหาสุขภาพจากการทำพลอย ซึ่งผู้วิจัยได้จัดทำเอกสารประกอบการอบรม ดังนี้

1.1 คู่มือการดูแลตนเองและครอบครัวเมื่อเกิดปัญหาสุขภาพจากการทำพลอย
เนื้อหาจะประกอบด้วย ปัญหาสุขภาพจากการทำพลอยซึ่งได้แก่ อาการปวดศีรษะ ปวดท้องจากการเป็นโรคกระเพาะอาหาร สายตาสั้น อาการแสบเคืองตา ปวดเมื่อย ชาบวม และบาดแผล ซึ่งในแต่ละอาการจะกล่าวถึงสาเหตุ การดูแลช่วยเหลือ และการป้องกัน

1.2 แบบทดสอบความรู้ จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้วัดความรู้ตามเนื้อหาของการอบรม ลักษณะของแบบทดสอบจะเป็นข้อสอบแบบถูก-ผิด คะแนนเต็มข้อละ 1 คะแนน มีทั้งหมด 30 ข้อ คะแนนเต็ม 30 คะแนน โดยจัดเป็นกลุ่มได้ 5 กลุ่ม คือ

อาการปวดศีรษะ	5 ข้อ
อาการปวดท้อง	5 ข้อ
สายตาสั้นและแสบเคืองตา	8 ข้อ
ปวดเมื่อยและชาบวม	8 ข้อ
บาดแผล	4 ข้อ

2. ดำเนินการอบรมหมู่บ้านที่คัดเลือกไว้แล้วที่สถานีนามขัยบ้านโนนพันเรือ ตำบลกุดกว้าง อำเภอนองเรือ จังหวัดขอนแก่น โดยมีระยะเวลาในการอบรม 2 วัน ลักษณะของการอบรม ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้กลุ่มผู้เข้ารับการอบรมได้อภิปรายถึงปัญหาสุขภาพที่เกิดจากการทำพลอย พร้อมทั้งการแก้ไขปัญหาดังกล่าว แล้วผู้วิจัยและวิทยากรบรรยายสรุปอีกครั้งหนึ่ง ทั้งนี้เพื่อให้กลุ่มผู้เข้าอบรมสามารถนำไปใช้ได้จริงในสถานการณ์จริง

3. ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบความรู้ของผู้เข้ารับการอบรมโดยใช้แบบทดสอบความรู้ทั้งก่อนการอบรมและหลังการอบรมทันที

ระยะที่ 3 ระยะประเมินผลการดำเนินงาน

ภายหลังการอบรม 2 เดือน ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มผู้เข้ารับการอบรมอีกครั้งหนึ่ง โดยได้ทำการทดสอบความรู้และสัมพันธภาพพฤติกรรมการดูแลตนเอง เมื่อเกิดปัญหาสุขภาพด้านอาชีวอนามัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อเก็บข้อมูลได้ครบถ้วนตามต้องการแล้ว ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความครบถ้วนในแบบ สัมภาษณ์และแบบทดสอบอีกครั้งหนึ่งก่อนที่จะลงรหัสเพื่อนำข้อมูลเข้าเครื่อง Micro- computer และทำการตรวจสอบความถูกต้องในการนำข้อมูล (Verification) เมื่อข้อมูลผ่านการตรวจสอบแล้ว จึงนำไปวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS ซึ่งการวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับคุณลักษณะทางด้านประชากร ภาวะสุขภาพ และการดูแลสุขภาพ ใช้การแจกแจงความถี่ การคำนวณค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. พฤติกรรมการดูแลตนเองเมื่อเกิดปัญหาสุขภาพด้านอาชีวอนามัย ใช้การแจกแจงความถี่ การคำนวณค่าร้อยละ
3. ความรู้ในการดูแลตนเองเมื่อเกิดปัญหาสุขภาพด้านอาชีวอนามัย ใช้การแจกแจงความถี่ การคำนวณค่าร้อยละ
4. การเปรียบเทียบความรู้ในการดูแลตนเองเมื่อเกิดปัญหาสุขภาพด้านอาชีวอนามัยในกลุ่มผู้เข้ารับการอบรมก่อน- หลัง การอบรมทันที และหลังการอบรม 2 เดือน ใช้ Paired- t- test